

Lange Voorhout 8; ingewikkeld gebouw

De Algemene Rekenkamer is gevestigd in een van de meest ingewikkelde gebouwen van Den Haag.

De sobere en ingetogen gevel aan het Lange Voorhout doet niet vermoeden dat zich hierachter een aaneenschakeling van gebouwen uit diverse bouwfases bevindt. De geschiedenis van deze gevel begint voor ons rond 1620, wanneer Anthonie Duijk, raadpensionaris van de Staten van Holland en West-Friesland, aan deze zijde van het Voorhout een huis met erf koopt voor 1675 gulden. Aan de linker- en achterzijde grensde zijn nieuw verworven bezit aan het Dominicanerklooster — alleen de Kloosterkerk is daarvan nog bewaard gebleven. En aan de rechterzijde grensde het aan een huis dat hij al in 1603 had gekocht. Waarschijnlijk heeft hij beide panden nog omstreeks 1620 samengevoegd.

De gevel die we nu zien is tot en met de eerste verdieping 17e eeuws, in ieder geval het gedeelte waarin zich de drie meest linkse vensters bevinden. Langs deze vensteropeningen zijn namelijk zogeheten 'klezoren' gevoegd. Dat zijn smalle steentjes die vooral in de 17e eeuw werden gebruikt. De rest van de gevel dateert waarschijnlijk uit de 18e eeuw, maar is tot en met de eerste verdieping wel in een typisch 17e eeuwse stijl gebouwd: iets dieper liggende vensters met daarboven bogen en fraaie muurankers.

Logement

Na Anthonie Duijk, zo omstreeks de tweede helft van de 17e eeuw, is het huis in bezit van Maria Duijst van Voorhout, douairière Frederik Adriaan baron van Reeden. Zij laat het huis in 1754 na aan Petronella van Slingelandt. Een jaar later wordt het huis voor 23.000 gulden eigendom van Baron de Creutznach, een generaal-majoor van de artillerie. En dan gebeurt er iets merkwaardigs met het huis. Of de

baron is een zeer gewiekt koopman, of hij stopt een vermogen in het huis, want in 1757 — twee jaar later — verkoopt hij het huis voor maar liefst 56.000 gulden aan de stad Gouda.

Gouda verwerft het huis om onderdak te bieden aan haar afgevaardigden naar de vergaderingen van de Staten van Holland, een soort provinciaal bestuurscollege. Voorheen logeerden de Goudse Heren ter Dagvaart in een huis in de Lange Houtstraat. Maar omdat dit logement bouwvallig was geworden verhuisde Gouda naar het zojuist door de baron ingerichte huis aan het Lange Voorhout. Het oude logement in de Lange Houtstraat zou overigens nog een toekomst hebben als Hotel de l'Europe, dat in 1906 is gesloopt. Het nieuwe logement aan het Voorhout was comfortabel maar niet overdadig ingericht.

Dat blijkt uit een inventarislijst uit 1757, waarop de meubels en de aankleding per vertrek zijn opgesomd. Het meest waarschijnlijk is dat de waardestelling van het huis te danken is aan de verbouwingen in opdracht van Baron de Creutznach. Een theorie van de onderzoekers van bouw- en bewoningsgeschiedenis van de TH Delft is, dat de baron een gevel in 17e eeuwse stijl laat bouwen, waarin de gevel van het meest linkse huis wordt opgenomen. Merkwaardig is wel dat hij geen moderne 18e eeuwse gevel kiest. In zijn omgeving waren hiervan voorbeelden te over.

Rekenkamer

De Franse inval van 1794/1795 maakt een eind aan het 'democratische' stelsel van de afgevaardigden der steden, en alle stedelijke logementen in Den Haag komen leeg te staan. De staat verwerft het gebouw in 1806.

Diverse rijksbouwmeesters zullen zich in de loop van de 19e eeuw met het gebouw bemoeien. Omstreeks 1809 wordt

er het Magazijn der Geneesmiddelen van de Armee gevestigd. Het Magazijn was eind 18e eeuw al ondergebracht in een van de stalgebouwen van de Koninklijke Manege die aan de achtergelegen Kazernestraat was gelegen. In de laboratoria stonden grote kruidenmolens en kuipen. Verder waren er onder andere opslagplaatsen voor vetten waarvan de geneeskrachtige zalven werden gemaakt. In 1822 wordt aan de Voorhoutzijde door rijksbouwmeester A. Noordendorp de ingangspartij, de roeeverdeling van de ramen en de gootlijst gewijzigd. Sindsdien is de gevel niet meer veranderd.

In 1867 betreft de Rekenkamer het pand. Nog in hetzelfde jaar wordt er één travee van het dan negen traveeën tellende gebouw afgehaald om de Kleine Kazernestraat te verbreden. Vanaf 1867 wordt er continu uitgebreid en verbouwd. De staatshuishouding wordt immers steeds ingewikkelder en produceert steeds meer papier. Een uitbreiding is hier nog vermeldenswaardig: het zogeheten 'Grootboekgebouw' uit 1884, gebouwd door rijksbouwmeester C.H. Peters. Dit is een neo-gotisch archiefgebouwtje met een ronde traptoren bekroond door een met leien gedekte spits. Veel overheidsgebouwen, en met name archiefgebouwen werden in die tijd in neo-gotische stijl gebouwd. Dezelfde Peters werkte omstreeks 1884 ook aan het kolossale en peperdure ministerie van Justitie aan het Plein.

Enkele vertrekken van de Rekenkamer zijn ingericht met kostbare schilderijen en meubilair in bruikleen van het Rijk. Uit de tijd van het Goudse logement zijn alleen nog wat eenvoudige betimmeringen en lijsten te vinden. De kelders is meer voer voor archeologen: 16e en 17e eeuwse gewelven.

Bron: Bouwhistorische documentatie en waardebeoordeling Lange Voorhout 8, TH Delft. Rijksgebouwendienst, mei 1985.